

תואר דוקטור לשם כבוד לפרופ' ג'ואל פליישמן

במושב ה-33 של חבר הנאמנים, העניקה אוניברסיטת בן-גוריון בנגב את התואר "דוקטור כבוד לדידנו פרופ' ג'ואל פליישמן. הוא פרופסור למשפטים ומדיניות ציבורית, ומנהל המרכז ע"ש היימן לאתיקה ולמדיניות ציבורית באוניברסיטת דיוק, ואחד מהוגי הדעות החשובים בתחום המגזר השלישי והפילנתרופיה בארה"ב. התואר "דוקטור לשם כבוד" מוענק לג'ואל כהוקרה לתרומותיו המרובות ולהישגיו הרבים בתחום המדיניות הציבורית "וכאות הערכה לאדם שעמד בראש ארגונים פילנתרופיים רבים, שסייעו לאנשים במצוקה, לקידום החינוך, הבריאות והגרונטולוגיה, לשמירה על זכויות אדם ולפיתוח המגזר השלישי בכל העולם, "וכמו כן, "בהוקרה ובתודה על חלקו

המשך בעמוד ג'

כנס האביב השנתי השישי של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי

מגי לוי

ביום הראשון של הכנס עסקה המליאה בהיסטוריה של המגזר השלישי כתמונת ראי לתהליכים דמוקרטיים. ד"ר פולה קבלו הציגה את מחקרה הסוקר את תהליך רישומן הפורמלי של אגודות אזרחים במהלך העשור הראשון למדינה. דברי התגובה הפולמוסיים של ד"ר דניאל גוטוויין עוררו ויכוח ער על הקשר בין התפתחותה של החברה האזרחית ודעיכת מדינת הרווחה.

ביום השני של הכנס הוצגו במליאה ממצאים

המשך בעמוד ג'

בהמשך למסורת הכנסים המוצלחת של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, התקיים בסוף מרץ כנס האביב השנתי השישי. חוקרים, מנהלי מלכ"רים וקרנות, מנהלים במגזר הציבורי, סטודנטים ופעילים מרכזים במגזר השלישי בישראל, התאספו למשך יומיים במלון הייט בים המלח לכנס של המרכז. בכנס הוצגו מחקרים חדשים בששה מושבים ממוקדים בתחומים שונים והתנהלו שלוש מליאות לדיונים בנושאים מרכזיים.

מימין לשמאל: פרופ' בני גדרון, פרופ' אבישי ברוורמן, ד"ר אריה נאור - בכנס האביב השישי השנתי
From left to right: Dr. Arie Naor, Prof. A. Braverman, Prof. Benny Gidron at the ICTR's Sixth Spring Conference

תוכן העניינים

- א כנס האביב השנתי השישי של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי
- א תואר דוקטור לשם כבוד לפרופ' ג'ואל פליישמן
- ב המגמה בניהול ארגוני המגזר השלישי בבי"ס לניהול
- ב דבר מנהל המרכז
- ד סיכום מליאה: ההיסטוריה של המגזר השלישי - תמונת ראי לתהליכים דמוקרטיים
- ה פרופיל המגזר השלישי בישראל 2002-2003: ממצאים מתוך מסד הנתונים של "המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי"
- ה מליאה: הכשרה לניהול מלכ"רים
- ה יחסי ממשלה - מגזר שלישי בעתות משבר

המגמה בניהול ארגוני המגזר השלישי בבי"ס לניהול

המחלקה למינהל עסקים בבי"ס לניהול באוניברסיטת בן גוריון נערכת לפתיחת המגמה בניהול ארגוני מגזר שלישי במסגרת התכנית לתואר שני במנהל עסקים. המגמה תפותח בהדרגה, כשמספר קורסים יוצעו בשנה הראשונה, לאלה יתווספו קורסים נוספים בשנה השנייה וכו'. תהליך הכנסתה של המגמה בניהול מלכ"רים לביה"ס לניהול ליווה במעקב צמוד על מנת להתאימו ככל שניתן לצרכי השדה ולהתפתחויות הידע בתחום זה. בגלל עיכובים שנגרמו ע"י גורמים שלאוניברסיטה לא היתה עליהם שליטה, תיפתח המגמה בשנת הלימודים הקרובה (תשס"ד) באופן לא-פורמאלי והיא תיפתח באופן פורמאלי בשנה"ל שלאחריה (תשס"ה). משמעות החלטה זו היא שבשנה הקרובה יוצעו 4-5 קורסים (חדשים) שעיסוקם ארגוני המגזר השלישי. סטודנטים שילמדו בקורסים אלה ויתקבלו ללימודי המגמה בשנה שלאחר מכן, יקבלו קרדיט עבורם.

התכנית המוצעת מניחה שמעבר להיבטים מסוימים הדומים לניהול ארגון עסקי ו/או ציבורי, ניהול ארגון ללא-כוונות-רווח שונה מניהול ארגונים כאלה, הן לגבי הידע הדרוש לנושא תפקיד כזה, והן לגבי המיומנויות והערכים, ולפיכך יש מקום וצורך בהכשרה ספציפית לתחום זה. מכיוון שמדובר בתחום הכשרה חדש, לא התגבש עדיין מודל מוסכם, ואכן קיימים בעולם מודלים שונים להכשרה בניהול מלכ"רים. המודל שיפותח בביה"ס לניהול באוניברסיטת בן גוריון מבוסס על בחינה מדוקדקת של תכניות לימודים רבות ואימוץ מרכיבים של אלה המתאימות למציאות הישראלית בתקופה זו.

באופן מעשי תכלול המגמה בניהול מלכ"רים מקבץ של קורסים חדשים, שלמטיב הבנתו של הצוות המכין, יוצרים ביחד את בסיס הידע, המיומנות והערכים החיוניים למנהל ארגון מגזר שלישי. מקבץ זה יכלול קורסי חובה וקורסי בחירה וכן פרקטיקום. את הקורסים ילמדו מרצים העוסקים בתחום המלכ"רים וחוקרים אותו. מקבץ קורסים זה יתוסף לתשתית הקורסים המוצעים בביה"ס לניהול ושאותם חייב הסטודנט לקחת כדי להשלים את התואר. כמו כן תינתן לסטודנטים המעוניינים אפשרות להשתלב בפעילויות **המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי**.

המעוניינים ללמוד בתכנית, מוזמנים לעקוב אחר הפרסומים של ביה"ס לניהול בנושא זה.

כנס האביב השנתי שלנו כבר הפך למסורת ואם זו מסורת, ראינו חשיבות עצומה לקיימו במועד ובמתכונתו המוכרת גם במצבים קשים וגם לנוכח קיצוצים דרסטיים בתקציב. עמדנו על כך שיוזמנו אורחים מחו"ל - שלא הגיעו לבסוף מסיבות שלהם, שנחלק מלגות - הרבה פחות ממה שהיינו רוצים, ושייעשה כל מאמץ להציג בפני באי הכנס את המיטב במחקר על המגזר השלישי והחברה האזרחית בישראל כיום. מה שבמיוחד מחמם את הלב, הוא מספרם של החוקרים הצעירים המציגים פה את עבודותיהם, נתון המשקף תקווה גדולה לעתיד.

לא רק שהכנס שלנו הפך למסורת, אלא שהוא הפך למסגרת מוכרת שלקובעי מדיניות יש עניין להופיע בה ולהשמיע את דבריהם. בהקשר זה אני מקדם בברכה את יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, ח"כ **יורי שטרן**. כמו כן הכנס מביא גורמים שונים הקשורים למגזר השלישי שלהם יש עניין להציג את פעילותם ולגייס לה תמיכה. הדוכנים של ארגונים שונים בכניסה לאלומות ההרצאות מדגישים נקודה זו.

השנה יש לנו הרגשה שאנחנו עומדים בפני כמה צמתים חשובים שיחייבו אותנו לבחור בין כיווני פעילות שונים, או לפחות במינונים של פעילותנו. ברקע נמצאים מצד אחד המצב המדיני, היחסים עם השכנים, המלחמות שהיו, שהוות ושהיו; ומצד שני המצב הכלכלי, מדיניות הממשלה החדשה והמכות שניחתו, נוחות ותנחתה על הציבור והמשק. לשני גורמים אלה יש ויהיו השלכות ברורות על המגזר השלישי, תפקידו וצביונו. רמזים על כך אפשר כבר לגלות וחלקם מוצגים בנתונים על מגמות בהתפתחות המגזר. על אלה לא נדבר פה. אני רוצה לנגוע בקצרה בצמתים בפניהם אנו עומדים בשלושה תחומים: בתחום המחקר, פיתוח המדיניות וההכשרה. בכל שלושת התחומים היו התפתחויות משמעותיות השנה המחייבות אותנו להיערך לקראתם בצורות חדשות:

1. **מחקר**. ההרחבה המתמדת במעגל המחקר החוקרים והמתעניינים במחקר בתחום המגזר השלישי, והפרסומים האקדמיים המתרבים בנושא זה מרנין את הלב. התפתחויות אלה מחייבות אותנו לחשוב על תפקיד המרכז בהקשרים אלה, גם לגבי תפקידו בביצוע ישיר של מחקרים, וגם בתפקידו כבונה תשתיות למחקר בתחום לשימוש חוקרים שאינם קשורים במרכז.

* בהקשר הראשון נשאלת השאלה מה צריכים

להיות כיווני המחקר הרצויים לנו בתקופה הקרובה? למשל, בניגוד למחקר ברמת המאקרו שאפיינה את עבודת המרכז עד עתה, האם יש מקום להתמקד יותר במחקר ברמת המיקרו - סוגיות שמעניינות מנהלי ארגונים בעבודתם היומיומית כגון גיוס כספים, ניהול מתנדבים, עבודה עם מועצות מנהלים, שיתופי פעולה עם המגזר העסקי? האם יש מקום להדגיש יותר מחקר תיאורטי? האם יש מקום להדגיש יותר את ההיבטים האינטר-דיסציפלינאריים של המחקר שלנו?

* בהקשר השני נשאלת השאלה איזה תשתיות עלינו לבנות או להשתתף בבנייתן כדי לפתח את המחקר בתחום המגזר השלישי. מסד הנתונים עולה מיד, אבל פיתוחו מעורר מיד שאלות חדשות על הבנייתו כך שניתן יהיה להשתמש בו לא רק לצרכי מחקר, וכן גם על המגבלות על מידע הנהוגות אצלנו המחייבות שינויי מדיניות שיאפשרו השגתו.

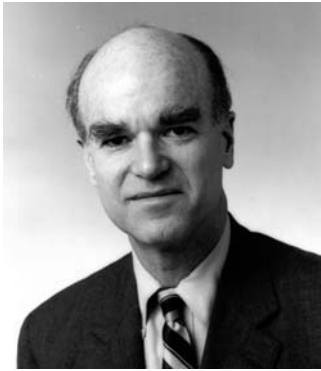
מסד הנתונים הוא תשתית אחת שמסייעת לחוקרים אבל יש עוד. הארכיון של המגזר השלישי שמתוכנן בשדה בוקר הוא דוגמא נוספת. ארגון החוקרים, פורומים של סטודנטים למחקר, ופיתוח אתר האינטרנט שלנו בכיוונים שסייעו לחוקרים הן דוגמאות נוספות. במה להשקיע?

בתור מרכז מחקר שהציב את נושא המגזר השלישי על המפה בישראל, אנו מרגישים מחויבות להמשיך ולפתחו ולאור זאת אנו עובדים כעת על תכנית אסטרטגית לחמש השנים הקרובות שתנחה אותנו איך לנווט את פעילותנו בתחום זה.

2. **פיתוח מדיניות**. לפני שלוש שנים, לאחר יום עיון שערכנו על מדיניות בתחום המגזר השלישי, הקמנו ועדה ציבורית שתבחן את הסוגיה של מדיניות כלפי המגזר השלישי בישראל. ועדה זו בראשותו של פרופ' **יצחק גלנור**, סיימה לא מכבר את עבודתה ותציג בהקדם את מסקנותיה והמלצותיה. אפשר כבר לגלות שהמסמך הוא מאד מרשים וזו הזדמנות להודות ליו"ר הוועדה, לחבריה ולמרכזת הוועדה **מיכל בר** על העבודה הענקית שהם עשו. אני מעריך שהמסמך, המהווה ניסיון

פרופ' ג'ואל פליישמן

פרופ' ג'ואל פליישמן
Prof. Joel L. Fleishman

בייזום וייסוד המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי באוניברסיטת בן-גוריון ועל עזרתו המתמשכת בפיתוחו.
המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי מקיים ארוחת צהרים חגיגית לציון האירוע לכבוד פרופ' פליישמן.

את נושא המגזר השלישי יעסקו גם במחקר וחוקרים יוכלו למצוא לעצמם מסגרות להתחלק בממצאי מחקריהם. סטודנטים לתואר שני ושלישי יכתבו תזות. סביר להניח שתכניות לימודים במוסדות אחרים תיתחנה גם כן ובעקבותיהן יתפתח העיסוק האינטלקטואלי בהוראה, בבניית קורסים, בהבאת מורים מחו"ל לתקופות קצרות או ארוכות וכדומה. מה ההשלכות המיידיות למרכז, במיוחד בהקשרים הארגוניים שלו? כיצד להוסיף את הנדבכים הללו לעבודתנו השוטפת?

קיומם של צמתים אלה מוכיח את כברת הדרך המשמעותית שכבר צעדנו בכיוונים רבים. התקדמות בשלוש חזיתות אלה מציבה שאלות חדשות ובעיות חדשות, והעבודה הזאת אף פעם לא מסתיימת. בכל זאת, התמודדות עם סוגיות אינטלקטואליות וארגוניות אלה מהווה אתגר רציני. זה נכון בימים כתיקונם; זה נכון שבעתים בתקופה סוערת זו.

בני גדרון, מנהל

ראשון להתייחס לסוגיית המדיניות בצורה כוללת, אחרי שהוא ייקרא ויעוכל, יהווה אבן בוחן לקובעי המדיניות למשך שנים רבות. יתרה מזאת, גם בהשוואה למסמכים דומים שנכתבו בארצות אחרות בתחום זה, נראה לי ששלנו מעמיק יותר ויצירתי יותר.

הצומת שבפניה דוח ועדת המדיניות מעמיד אותנו היא תפקיד המרכז בכיוון פיתוח מדיניות בשלב הבא. כמרכז מחקר יכולה להיות בהחלט ציפייה מאתנו שנשמר גורם חושב וממליץ על כיווני פיתוח של המגזר כפי שעשינו בדוח זה. אבל האם עלינו להשתתף גם בתהליך היישום? ואם כן, באיזה תפקידים? אולי בתפקיד של מעקב והערכה? האם גם פה עלינו לנקוט יזמה כפי שעשינו כשהקמנו את הועדה, גם אם לא נתבקש לעשות זאת?

3. הכשרה בניהול מלכ"רים. המהלכים

לפיתוח תכנית כזאת בביה"ס לניהול הגיעו לשלב מתקדם. יש עוד שאלות פתוחות לגבי צביונה ומימונה שישליכו על מועד וצורת פתיחתה אבל ברור שזה יקרה. אין ספק שקיום תכנית הכשרה ליד תכנית מחקר תיצור העשרה הדדית של שתיהן. מורים המלמדים

כנס האביב השנתי השישי

פגישת ארגון חוקרי המגזר השלישי בישראל, (מימין לשמאל): דבי חסקי-לוונטל, ניסן לימור, ד"ר הדרה בר-מור, ד"ר ריטה מנו-נגרין, ד"ר אסתר יקוביץ, עו"ד איתן צחור

Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel (from left to right): Adv. Eitan Tsachor, Dr. Esther Iecovich, Dr. Rita Mano-Negrin, Dr Hadara Ber-Mor, Nissan Limor, Debbie Shaki Levental

לגב' אסתר זיכלינסקי, תלמידת מחקר לתואר שלישי ובירך אותה לרגל זכייתה. בארוחת הצהריים ביום השני של הכנס נשא דברים ח"כ יורי שטרן, יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה, על תפקיד הכנסת בקידום המגזר השלישי בישראל.

מלבד הדיונים האקדמאים, התקיימו כרגיל מפגשים חברתיים וארוחות חגיגיות. בארוחת הערב בירך רקטור האוניברסיטה, פרופ' ג'ימי ויינבלט את המרכז על עבודתו החשובה, ויו"ר ועדת המלגות, פרופ' יהודה גרדוס, העניק מלגה מטעם המרכז

חדשים מתוך מסד הנתונים של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי. ניתוח הנתונים התייחס לדפוסי רישום של ארגונים, למגמות בהקצאות הממשלה וכן להתפתחויות של המגזר השלישי בתחום הרווחה.

את המליאה השלישית פתח נשיא האוניברסיטה פרופ' ברוורמן שקשר בין נושאי הכנס לנושאים הרחבים יותר המעסיקים את החברה בישראל. המליאה עצמה עסקה במודלים אפשריים להכשרה לניהול מלכ"רים שהוצגו ע"י פרופ' בני גדרון. פירוט נוסף על המליאות מופיע בכתבות בעלון.

במושבים המקבילים, בהם הוצגו עבודות מחקר של חוקרים ישראלים ונערכו פגישות נציין את הנושאים: יזמות חברתית, ניהול מתנדבים, ייעוץ ארגוני, חברה אזרחית, תהליכי שינוי חברתי, ארגוני קשישים וכו'. חידוש שהונהג בכנס זה וזכה להענות מרשימה הוא האפשרות לחוקרים להציע מושב שלם ולא רק הצגה של עבודה בודדת.

התכנסות החוקרים נוצלה לפגישה של "ארגון חוקרי המגזר השלישי והחברה האזרחית" (בהקמה). חברי הוועד הזמני (ד"ר הדרה בר-מור, יו"ר) הציגו היבטים שונים בפעילותם ותכניותיהם.

סיכום מליאה: "ההיסטוריה של המגזר השלישי – תמונת ראי לתהליכים דמוקרטיים"

ד"ר פולה קבלו

בנוגע ל'למה קרה' ומהן המשמעויות של 'מה שקרה'.

עניין אחד לא יכול להיות שנוי במחלוקת: עצם כניסתו של הנושא אל מרחב ההתעניינות של ההיסטוריונים וההכרה בחשיבותו להבנת תהליכי ההתפתחות של החברה והמדינה בישראל. אך כאן גם טמון הקושי הגדול שעליו הצביע ד"ר פרילינג בראשית דבריו – העדר התייעוד ויותר מכך, העדר תודעת שימור התייעוד בקרב פעילי המגזר בעבר וגם בהווה. בעיה שעלולה להנציח את הקושי לתעד ולחשוף את תפקידיו של המגזר במרחבי הפעולה המגוונים שבהם הוא נוכח.

כדי לתת מענה לבעיה זו בהווה ובמיוחד לעתיד – יוזמים שני מרכזים באוניברסיטת בן-גוריון: המרכז לחקר המגזר השלישי והמרכז למורשת בן-גוריון, את הקמתו של ארכיון המגזר השלישי בישראל, ששם לו למטרה ללקט את התייעוד שנוצר בקרב ארגונים וגופים פעילים לאורך השנים מתוך כוונה להעמיד תיעוד זה לרשות הציבור ולהביא לקדמת הבמה את הידיעה על אותה פעילות המתרחשת מזה שנים, מאחורי הקלעים.

חלק ממדיניות ההפרטה ופירוק מדינת הרווחה, המאפיינת את ישראל בתקופה זו. מדיניות זו מאופיינת בהתנערות המדינה מאחריותה לאספקת שירותים חברתיים שונים שאת חלקם מספקים מעתה ארגוני המגזר השלישי. עובדה זו יוצרת אשליה של המשך תפקודה של מדינת הרווחה בעוד שבפועל באופן זה מוסגרים תחומי ציבור לשליטתם של בעלי הון. בכך רואה ד"ר גוטוויין פגיעה ביסודותיה של הדמוקרטיה הישראלית שכן מעתה המדיניות החברתית איננה נתונה לבקרה פוליטית אלא היא תולדה של רצונם של המממנים של ארגוני המגזר השלישי.

נקודות המוצא השונות הללו, להבנת המגזר השלישי, עוד המשיכו והתחדדו בדיון, כשרבים בקהל הגיבו בהסתייגות להצגה הדיכטומית לטעמם, שבה הציג ד"ר גוטוויין את מערכת היחסים שבין המגזר השלישי לרשויות השלטון תוך שהם מביאים לידי ביטוי את נסיונם האישי כחוקרים וכפעילי שטח.

היה זה דיון היסטוריוגרפי טיפוסי שהראה שגם כשקיימת מידה לא מבוטלת של הסכמה על 'מה קרה' עדיין מתקיים מרחב פתוח לפרשנות והוכחה

מושב ההיסטוריה בכנס השנתי השישי של **המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי** היה בהחלט 'היסטורי'...

'היסטורי' לא רק במובן של התכנים שהוצגו בו, אלא 'היסטורי' במובן של משמעות קיומו של מושב שכזה, במרכזו של כנס העוסק במגזר השלישי בישראל.

על ייחודו של האירוע הצביע גנז המדינה, ד"ר **טוביה פרילינג** אשר קרא לחוקרי המגזר ופעיליו להבין את חשיבות התייעוד הארכיוני של מוסדות חוץ ממשלתיים, והצביע על חולשתו של חוק הארכיונים בישראל, שהיה מושתת עד כה על תפיסות המטריות במרכז ההגמוני, בהנהגה ובמוסדותיה ולא נתן ליבו אל התייעוד המשקף את פעולות החברה האזרחית על חלקיה השונים, ובכלל זה, הארגונים החוץ ממשלתיים. הוא הכריז על כך שהגנז שם לעצמו למטרה לדאוג שתייעוד חשוב כמו תיקי אגודות שהיו עד כה מחוץ לטווח ההתבוננות של המדינה יופקד כעת בגנזך המדינה.

בזאת פתח ד"ר פרילינג את המושב שהוקדש לסקירת התפתחותם וצמיחתם של ארגונים קהילתיים וארגוני אזרחים לאורכה של ההיסטוריה היהודית והתגבשותם של הללו במציאות של מדינת ישראל ואל מול רשויות השלטון הישראליות.

במושב הוצגו שתי גישות, כמעט מנוגדות, הן בנוגע לתפקידי ומאפייני ההתארגנות העצמית היהודית לאורך שנות הגלות, והן באשר לתפקידו של המגזר במדינת ישראל.

ד"ר **פולה קבלו**, הציגה תפיסה ולפיה מהווה המגזר השלישי בישראל, כיום, חוליה נוספת ברשת שגמיעה עד להיסטוריה היהודית המוקדמת, ובמיוחד להתארגנות היהודית בגולה, התארגנות שביקשה לתת מענה ופיצוי על הדרתם של היהודים מן הכלל. ד"ר **דני גוטוויין** ביקש לראות בקהילה היהודית חלק מדפוס ההתארגנות הקורפורטיבי שאפיין את ימי הביניים באירופה.

ד"ר קבלו, גם חשפה את יוזמות ההתאגדות בישראל בשנות המדינה הראשונות, יוזמות שנתקלו במידה לא מבוטלת של חשדנות והסתייגות מצד השלטונות, ויחד עם זאת, הגיעו בדרך כלל לידי מימוש. ההידברות והמוגעים עם הרשויות, סייעו לטענתה לתהליך התגבשותה של הדמוקרטיה הישראלית אם על ידי הגדרת גבול ההתערבות של הרשות הממלכתית בהתאגדות האזרחית ואם בהפנמת וחיידוד עקרון זכות ההתאגדות. ד"ר גוטוויין, מצידו, טען שהתעצמותו של המגזר השלישי בישראל בשני העשורים האחרונים, היא

משתתפי המליאה "ההיסטוריה של המגזר השלישי" (מימין לשמאל): ד"ר פולה קבלו, ד"ר טוביה פרילינג, ד"ר דני גוטוויין
Participants in the plenary "The History of the Third Sector" (from left to right): Dr. Dani Gutwein, Dr. Tuvia Friling, Dr. Paula Kabalo

יחסי ממשלה – מגזר שלישי בעתות משבר

ניסן לימור

המזב הכלכלי בישראל והקשיים בפניהן ניצבות כיום עמותות, מעלה מחדש לסדר היום הציבורי את שאלת יחסי הממשלה והמגזר השלישי.

מקורותיו הכספיים של המגזר השלישי באים משלושה מקורות עיקריים: (א) דמי חבר; (ב) אספקת שירותים ומוצרים; (ג) תרומות. דמי החבר מעולם לא היוו בישראל מקור הכנסה מרכזי, על השניים האחרים לממשלה השפעה במישרין או בעקיפין.

מאז הקמת המדינה, וכחמשך למדיניות שהייתה בתקופת היישוב קודם לכן, ראו ממשלות ישראל את אחריותן בקביעת סדרי עדיפויות לאומיות ומתן שירותים חברתיים לאזרחי המדינה, על פיהם. לפיכך, ראו הממשלות לנכון להקים מנגנון שיבטיח שליטה בתהליכים.

ממשלה מביאה לידי ביטוי את מדיניותה בנושאים החברתיים ובשירותים שיופקו לאזרחים, כמו גם יחסה לארגוני המגזר השלישי השותפים לתהליך, באמצעות שתי זרועות: (א) תקצוב ישיר – האמצעים המוקדשים לנושאים החברתיים, לרבות אלה המועברים אל הארגונים; (ב) תקצוב עקיף – מתן הקלות מס לארגונים ועידוד תורמים על ידי הכרה בתרומה לצרכי מס. בעוד בדרך הראשונה קביעת סדרי העדיפויות, נושאי השירותים והיקפם נתונים בידי הממשלה; הרי בשנייה, שיקול הדעת נתון בחלקו בידי ציבור התורמים, הקובעים דרך תרומתם את נושאי השירות, היקפם והארגון שיבצע את הפעילות. בעוד בתהליך ההחלטות במסלול התקצוב הישיר, משתלבים שיקולים פוליטיים ותפיסות עולם של המערכת הפוליטית; בתהליך השני השפעה הפוליטית קטנה, וקיימים כוחות מאזנים של רצון התורמים.

המנגנון הכפול – מחד, תקצוב ישיר המכוון על ידי המערכת הפוליטית; ומאידך, כוחות השוק, רצון האזרחים באמצעות תרומתם והתנדבותם – מאפשר מתן מענה מגוון לצרכי החברה ברמותיה השונות, בתנאי שמתאפשר לכוחות אלה לפעול. כל חסם המגביל את מרחב הפעילות, של התקציב הישיר כעקיף, פוגם בתקינות התהליך.

פרופיל המגזר השלישי בישראל 2002-2003: סמצאים מתוך מסד הנתונים של "המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי"

רינת בן נון

הנתונים הצביעו על ההבדלים בדפוסי הרישום ובהקצאות ממשלתיות בין ארגונים דתיים לארגונים לא דתיים, ועל הפערים בין ארגונים ערביים לבין כלל הארגונים.

הנתונים שהוצגו עוררו עניין רב והצעות לפרשנות המגמות שעלו מהם. נראה כי המשתתפים וכן מתעניינים רבים אחרים חיכו זמן רב לנתונים אלו. התגובות מעידות על חשיבותו של מסד הנתונים במחקר החברה הישראלית בכלל והמגזר השלישי בפרט. סוגיה זו עלתה בדברי פרופ' גדרון שהציג במליאה את הבעייתיות בהשגת נתונים על המגזר השלישי ואת הצורך בשינוף פעולה מצד מאגרי המידע הממשלתיים שהם המקור העיקרי לנתונים.

* ניתן לרכוש את "דו"ח מסד הנתונים של המגזר השלישי בישראל" באמצעות שליחת הטופס המצ"ב.

מליאה: הכשרה לניהול מלכ"רים

להכשרה בניהול מלכ"רים, בגין הידע, המיומנויות והערכים הייחודיים שיש לארגונים אלה בהשוואה לארגונים ציבוריים ועסקיים הועלתה הטענה שיש כיום עמימות בהגדרת הגבולות בין המגזרים השונים, שכנראה תתרחב, ולכן אין טעם להדגיש את הייחודיות בניהול ארגוני מגזר שלישי. השאלה לגבי צביון תכנית הלימודים והדגשים שלה העלתה טיעונים בעד ונגד אוריינטציה "עסקית", המדגישה את המיומנויות של המנהל לגייס ולנהל ביעילות את משאבי הארגון תוך שמירה על ערכיו, מול אוריינטציה "ציבורית" המדגישה את החזון והיעוד של ארגוני המגזר בהקשר חברתי ופוליטי. בסיום הדיון ניתן היה לסכם את ההרגשה של רוב המשתתפים בכך שתכנית לימודים טובה צריכה לתת ביטוי לשתי האוריינטציות, כשהשאלה הנשאלת היא באיזה מינונים.

מושב המליאה ביום השני של כנס האביב של המרכז הוקדש להצגת תמצית ממצאי הדוח השנתי של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי. בהצגת הממצאים לקחו חלק פרופ' גדרון, רינת בן נון ויעל אלון אשר כתבו וערכו את הדוח. לממצאי הדוח הגיבו ד"ר אריה נאור וד"ר דניאל גוטליב.

במלאת חמש שנים להקמת מסד הנתונים, הוקדש הדו"ח השנתי לסקירת התפתחות המגזר השלישי משנות השמונים ועד היום. הדו"ח עסק בשלושה נושאים מרכזיים: הראשון הוא דפוסי רישום ארגונים חדשים מידי שנה – נתון המשקף את נושאי העניין של הציבור הישראלי במהלך תקופת הדו"ח. השני הוא הקצאות ממשלתיות לעמותות במהלך השנים 2001-1997 – נתון שממנו משתקפים תהליכי ההפרטה של שירותים ממשלתיים ויחסי המגזר השלישי והמדינה. השלישי התייחס התייחסות מעמיקה לתחום הרווחה – אחד משנים עשר תחומי פעילות המגזר השלישי המסווגים במסד הנתונים.

לנוכח התכנית לפתוח מנגמה לניהול מלכ"רים בביה"ס לניהול באוניברסיטת בן גוריון והפעילות בנושא זה באוניברסיטאות ומכללות אחרות, הוקדשה המליאה לדיון ראשון בנושא כשבמוקד הדיון השאלות:

1. האם יש צורך בתכנית לימודים ייחודית להכשרה בניהול ארגוני המגזר השלישי?
2. אם כן, מה צריך להיות צביונה ובאיזה מסגרת היא צריכה להיות ממוקמת?

מאחר שהאורחים מחו"ל, שהיו אמורים להציג מודלים של תכניות לימודים כאלה בארה"ב, לא הגיעו, הוצגו המודלים הנהוגים באוניברסיטאות Case Western Reserve ו-UCLA ע"י פרופ' גדרון. המתדיינים, פרופ' יוסי קטן מאוניברסיטת ת"א ולי-את כהן מה"מרכז ליזמות" פתחו דיון מעניין שנמשך לאחר שהמושב הסתיים.

to implement their policy, but on the other, control these organizations' freedom of action by restricting their financial resources.

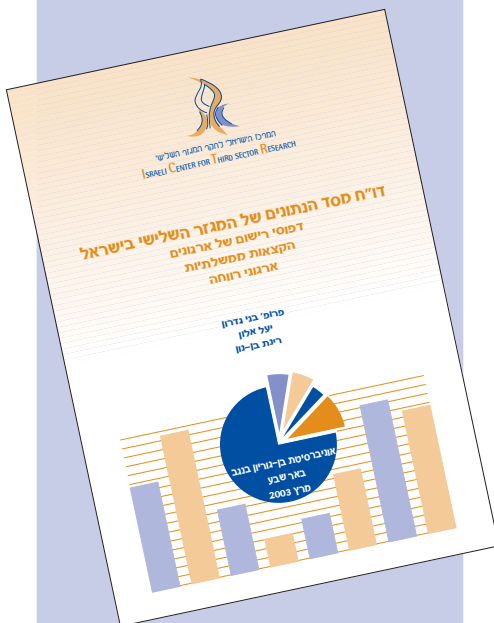
One of the consequences of this policy is the inability of civil society organizations to be true partners, or even have a say, in setting priorities, or determining the type and scope of service.

The government, for its part, allocates resources to these organizations while directing their activities as it sees fit. This policy ties in with the government's excessive control of the economy in general, and its wish to harness social organizations to its own ends.

The dwindling of government resources affects the social services, too. Government policy and budgetary constraints determine the nature and scope of cutbacks in expenditure. With fewer available resources, the political factor has grown in significance, not only in terms of priorities, but also in terms of the organizations through which the government wishes to channel its restricted budget. The promotion of a healthy market apparatus, through encouraging companies and citizens to supplement inadequate State services, will restrict damage to the social services and civil society organizations. This is particularly true in the case of populations or on issues for which the government, by the nature of things, cannot provide a direct answer. In the absence of this apparatus, there is a risk of the over-politicization of third sector organizations, and a decline in their strength vis-à-vis the government.

In Britain and other countries, Government-third sector relations are regulated via a charter signed between the parties, intended to ensure the existence of balancing mechanisms. In my opinion, similar proposals that have recently been raised in Israel deserve serious consideration, particularly at a time

פרסום חדש

דו"ח מסד הנתונים של המגזר השלישי בישראל (2002) מציג ממצאים חדשים מתוך מסד הנתונים של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי. ניתוח הנתונים מתייחס לדפוסי רישום של ארגונים, למגמות בהקצעות ממשלה ולהתפתחות של המגזר השלישי בתחום הרווחה.

ניתן לרכוש את הפרסום באמצעות שליחת הטופס המצ"ב.

מדיניות הממשלה בהקצאת אמצעים לארגוני המגזר השלישי, משלבת שלושה אלמנטים: (א) הסתייעות בארגונים על מנת לספק שירותים מגוונים לציבור הרחב; (ב) שליטה והכוונת פעילותם של הארגונים; (ג) מענה לצרכים, אילוצים ולחצים פוליטיים. מדיניות זו הופעלה בשני מישורי ההקצאה – הישירה והעקיפה. באמצעות תקציב המדינה ותבחיני חלוקתו לארגונים, נתנה הממשלה ביטוי למדיניותה; כך עשתה באמצעות כלי המיסוי – מס ישיר, מתן הכרה לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה ואופן והיקף תרומה מוכרת לצרכי מס. עיקרי מדיניות זו, ליוו את כל ממשלות ישראל שראו את ארגוני המגזר השלישי כלי להשגת מדיניותם, תוך הבטחה כי התארגנויות אזרחיות תהיינה מוגבלות ביכולת פעולתן, בהיעדר אמצעים כספיים.

תוצאותיה של המדיניות המתוארת, הביאו להיעדר יכולת ממשית של ארגוני החברה האזרחית להיות שותפים, או לפחות להשפיע, בקביעת סדרי העדיפות באשר לשירותים, לא מבחינת נושאם ואף לא מבחינת היקפם.

הממשלה מבחינתה, העניקה מתקציבה תוך שכיוונה את פעילותם של ארגוני המגזר השלישי לפי שיקוליה. קו זה השתלב עם אחיזתה הרחבה של הממשלה במשק בכלל ורצונה לרתום את הארגונים החברתיים ליצולה.

עעה שמצטמצמים יכולותיה הכלכליות של הממשלה, נפגעים גם השירותים החברתיים. נושאי הצמצום והיקפם הם תוצאה של מדיניות ומגבלות תקציב. באמצעים מוקטנים, גובר משקלו של המרכב הפוליטי, לא רק באשר לסדרי העדיפויות, כי אם, גם באשר לארגונים עמם מחליטה הממשלה להפעיל את התקציב המוקטן. בקיומו של מנגנון שוק מאזן, דרך עידוד חברות ואזרחים לענות לצרכיהם ולהשלים את שהחסירה המדינה, הפגיעה בשירותים החברים ובארגוני החברה האזרחית תמותן, במיוחד כלפי אותן אוכלוסיות או נושאים בהם מטבע הדברים מתקשה הממשלה לתת מענה ישיר. בהיעדרו של מנגנון זה, קיים חשש ליתר פוליטיזציה של ארגוני המגזר השלישי, כמו גם, החלשת כוחם מול הממשלה.

בבריטניה ובמדינות נוספות הוסדרו יחסי ממשלה-מגזר שלישי במסגרת אמנה שנחתמה ביניהם שבאה להבטיח קיומם של מנגנוני האיזון. דומה ודווקא שעת משבר כלכלי, בה אמור להיות רצון להימנע מפגיעה בשכבות חלשות, כמו גם בארגונים המספקים להם שירותים, ראויה לדיון רציני בהצעות מסוג זה העולות לאחרונה בישראל.

Israeli Center for Third sector Research • Ben-Gurion University of the Negev • P.O.B 653 , Beer-Sheva 84105 Israel.
ICTR phone: 972-8-647-2323 • ICTR fax: 972-8-647-7607 • ICTR e-mail: ictr@bgumail.bgu.ac.il • ICTR Web: <http://www.bgu.ac.il/ICTR>

The ICTR's Sixth Spring Conference

Dead Sea, March 26-27, 2003

Maggi Levy

In the tradition of successful conferences held by the **Israeli Center for Third Sector Research**, the Center held its sixth Annual Spring conference at the end of March. Researchers, directors of NPOs and foundations, public sector directors, students and activists in the third sector in Israel, gathered for two days at the Hyatt Hotel on the Dead Sea, to attend

research was presented at the conference in six parallel sessions in various fields, and three plenary sessions on major issues. The plenary on the first day of the conference focused on the History of the Third Sector as a Reflection of Democratic processes. Dr. **Paula Kabalo** presented her research on formal registration of associations during the first

The second day of the conference was devoted to a presentation of new findings from the ICTR Database. Topics covered were: registration patterns of organizations, trends in government allocations, as well as third sector developments in the field of welfare.

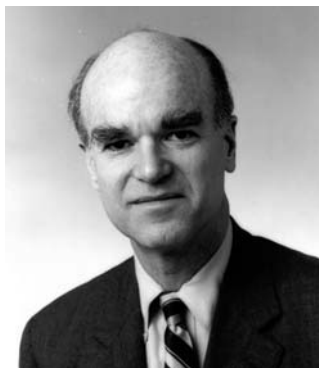
The third plenary was opened by BGU President, Professor **A. Braverman**, who drew a parallel between the conference's topics and broader issues of concern to Israeli society. The plenary itself focused on potential models for the training of nonprofit managers which were presented

Honorary Doctorate to Prof. Joel L.

In its 33rd Board of Governors Meeting, Ben Gurion University of the Negev has bestowed an Honorary Doctorate upon our friend and colleague, Prof. **Joel L. Fleishman**. Joel Fleishman is Professor of Law and Public Policy and the Director of the Heyman Center for Ethics, Public Policy and the Professions at Duke University, and one of the major thinkers in the realm of philanthropy in the USA. The honorary degree is given to Joel in recognition for his many contributions and achievements in the realm of public policy and "in admiration for a man of broad horizons who has stood at the helm of important philanthropic organizations, facilitating the distribution of aid to the disadvantaged and the advancement of noble causes around the globe" such as the advancement of education, health and gerontology, the protection of human rights and the development of the

establish the **Israeli Center for Third Sector Research** at Ben-Gurion University of the Negev and his continued support for the Center".

ICTR will host a special Luncheon for Joel to celebrate the occasion.

Prof. Joel L. Fleishman
פרופ' ג'ואל פליישמן

Contents:

The ICTR's Sixth Spring Conference	A
Honorary Doctorate to Prof. Joel L. Fleishman	A
Program in Nonprofit Management at the School of Management	B
Director's Column	C
Summary of the Plenary: The History of the Third Sector as a Reflection of Democratic Processes	D
Profile of the Third Sector in Israel 2002-2003: Findings from the Database of the "Israeli Center for Third Sector Research"	E
Plenary: NPO Management Training	F
Government-Third Sector relations in Times of Crisis	F

In parallel sessions, which included presentations of studies by Israeli researchers and panel discussions, some of the topics discussed were: social entrepreneurship, management of volunteers, organizational counseling, civil society, social change processes, senior citizens associations, etc. The innovation that allowed researchers to propose entire sessions, rather than present individual papers was very well received.

A meeting of the (emergent) **Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel** was held within the purview of the conference. Members of the provisional committee (chaired by Dr. **Hadara Bar-Mor**) presented various aspects of their activities and plans.

Apart from the academic discussions, there were the usual social events and festive meals. At supper, BGU Rector, Professor **Jimmy Weinblatt**, congratulated the **Center** on its important work. The chairman of the Awards Committee, Professor **Yehuda Gradus**, on behalf of the Center, awarded a scholarship to Ms.

the second day, MK **Yuri Stern**, chairman of the Knesset Internal Affairs and

Committee, discussed ways by which the Knesset can promote the Third Sector.

Scholarship award ceremony (from left to right): Prof. Yehuda Gradus, Ester Zychlinski
 טקס הענקת מלגה (מימין לשמאל): אסתר זיכלינסקי, פרופ' יהודה גרודס

Program in Nonprofit Management at the School of Management

The Department of Business Administration at Ben Gurion University's School of Management is initiating a specialization in nonprofit management as part of its MBA specialization. The program will be opened gradually. In the first year, a few courses will be offered, with other courses being added in the second and third years. The introduction of the new NPO Management specialization into the Management School shall be closely followed and evaluated, with a view to adapting it as far as possible to the reality in the field and to the growing body of knowledge in this area.

Due to different factors over which BGU had no control, the specialization will open informally during the next academic year (2003/4) in preparation for its formal opening the following year (2004/5). This means that 4-5 new courses with a focus

take them and will be accepted to the Nonprofit Specialization the following year, will be credited for their studies.

The proposed program assumes that, while there are aspects of NPO management that are shared by business and/or public sector management, NPO management differs both in terms of the knowledge required of an NPO director, and in terms of the skills and values demanded of him. Therefore, a need exists for a specific training in this field. Since this area of study is very new, there is, so far, no consensus regarding the preferred model, and various models of NPO management training exist throughout the world. The model chosen by Ben Gurion University's School of Management is based on a detailed study of a large number of programs, and comprises an integration of different aspects from these programs that best suit the contemporary Israeli reality.

In practice, the NPO Management specialization will offer an array of new courses which shall provide the knowledge, skills and values that are vital to managing a third sector organization. This array shall include both required and elective courses and a practicum. The courses will be taught by lecturers who are involved in NPOs and NPO research. This array of courses shall be grafted on to the infrastructure of courses offered by the Management School, and will be an integral part of the degree program. Likewise, interested students will be offered to take part in activities of **The Israeli Center for Third Sector Research**.

Those interested to enroll in the NP management specialization are requested to follow the School of Management

Director's Column

From the Dinner Speech at the Sixth Annual Conference, 26 March

Our Annual Spring Conference has already become a tradition, and therefore we felt it was extremely important to hold it at the same time and in the same format as usual, despite the difficult political situation and drastic budgetary cuts. We even made a point of inviting guest speakers from abroad, which unfortunately did not arrive for reasons of their own, of awarding scholarships (although fewer than what we would have liked), and of offering the participants at the conference the best of the research on the third sector and civil society in Israel today. Especially heartening in the large number of young researchers who present their work. This bodes well for the future of third sector research.

Our conference has not only become a tradition, it has also become an accepted forum in which policy makers want to express their thoughts. In particular, we would like to commend the initiative of MK **Yuri Stern**, chairman of the Knesset Internal Affairs and Environment Committee, in attending the conference. In addition, people and organizations connected with the third sector see the Conference as a forum for presenting their activities and mobilizing support. The stands set up by the various organizations at the entrance to the lecture halls prove the point.

This year, we feel we are reaching a number of important crossroads that will force us to make choices between various areas of activity, or at least scopes of activity. On the one hand there is the political situation, Israel's relationship with its neighbors - the violence that become an inevitable part of our existence. On the other hand, there is the economic situation, the government's new policies and the way this affects the public and the economy. These two background factors have major

I would like to briefly discuss the crossroads we are reaching in three areas: research, policy development and training. There have been significant developments this year in all three areas, posing new challenges:

1. **Research:** The growing number of researchers and people interested in third sector research and the proliferation of academic publications on this subject are encouraging. These developments force us to reconsider the Center's role, both in promoting research at the Center, and in building a research infrastructure to be used by researchers not affiliated with the Center.

* In the realm of research we conduct, the following questions must be addressed: What are the desired research directions in the short range? So far, the Center has focused on research on the macro level. Should we focus more on research at the micro level: Issues that affect NPO directors - fundraising, management of volunteers, boards of directors, cooperation with the business sector? Is there room for a greater emphasis on theoretical research? Is there room for a greater emphasis on inter-disciplinary research?

* As for building a research infrastructure on the Third Sector: Which kind of infrastructure must we build or help build in order to further third sector research? Of course, the Database comes immediately to mind, but poses new challenges: Should we structure it in such a way that it can be used for purposes other than research? Moreover, a change of government

The projected Third Sector organizations Archive in Sde Boker, the Association of Third Sector Researchers, research student forums, and the development of our website to help researchers. We shall have to select those areas on which we wish to focus and in which we wish to invest.

As the research center that has placed the subject of the third sector on the map in Israel, we feel an obligation to continue developing this topic. In view of the above, we are currently devising a strategic plan for the next five years that will help us channel our activities in this field.

2. **Policy development:** Three years ago, after a symposium we held on third sector policy, we set up a public commission to examine the issue of policy toward the third sector in Israel. This commission, headed by Professor **Yitzhak Galnoor**, has recently completed its work, and shall soon present its findings and recommendations in a very impressive document. We would like to take this opportunity to thank the commission's chairman, members, and coordinator, Ms. **Michal Bar** for having undertaken and completing this important project. The first attempt to deal comprehensively with the issue of government policy vis-à-vis the Third Sector. I believe that once this document has been read and digested, it will serve as a yardstick for policy makers for many years to come. Moreover, I believe that this document is more profound and creative than similar policy statements that have been developed in recent years in other countries.

directions for development of the sector, as we have done in this report. But are we to participate also in the implementation process? If so, in what capacity? Perhaps our role should be one of follow-up and evaluation? Should we take the initiative in this field, as we did when setting up the commission or wait to be invited?

3. **NPO Management spicalization:** Steps taken to develop spicalization at the School of Management have reached an advanced stage. Although there are still a few questions concerning the

clear that the spicalization will open. The existence of such a training program alongside a research center will undoubtedly lead to mutual enrichment. Lecturers who teach third sector issues will be able to engage in research, while researchers will be able to share their research findings with students. Both Masters and PhD students will write theses. Presumably, other institutions will follow suit, and this will stimulate an intellectual interest in teaching, study programs, guest lecturers from abroad for short or long periods, and the like. We shall have to consider the immediate impact

in its organizational contexts. How shall we incorporate these developments into our ongoing work?

The fact that we have reached these crossroads is itself an indication of the ground we have covered. Progress on these three fronts raises new questions and problems, and the work never ends. Nevertheless, grappling with these intellectual and organizational issues constitutes an exciting challenge. If this is true at good times, it is even truer in the turbulent times we are currently experiencing.

Benjamin Gidron
Director

Summary of the Plenary: “The History of the Third Sector as a Reflection of Democratic Processes”

Dr. Paula Kabalo

The session on History of the Third Sector at the Sixth Conference of **the Israeli Center for Third Sector Research** was not only “historical” in its orientation but also a “historic” occasion – perhaps the first time that a session on this subject has taken such an important place in a conference focusing on the third sector in Israel.

The Chair, State Archivist Dr. **Tuvia Friling**, pointed out the unique nature of the occasion, and called on third sector researchers and activists to recognize the importance of the archival documentation of extra-governmental institutions. He lamented the shortcomings of the Israel Archives Law, with its centralized focus on the leadership and its institutions, and its omission of documentation reflecting the diverse activities of civil society and extra-governmental organizations. He promised that he, as Archivist, would see to it that important documentation – such as files of associations – that have hitherto been outside the purview of the State’s interests, would now be deposited in the State Archive.

community and civil organizations throughout Jewish history, their incorporation into the reality of the State of Israel, and their interplay with Israeli government authorities.

Two almost contradictory approaches were presented at the session in connection with the functions and characteristics of Jewish self-organization throughout the Diaspora, and the role of the sector in the State of Israel.

Dr. **Paula Kabalo** argued that the third sector in Israel today has become yet another link in a chain that stretches back to ancient Jewish history, and in particular to Jewish organizations in the Diaspora, which sought to provide a solution and compensation for the Jews’ role as outcasts. Dr. **Dani Gutwein**, on the other hand, saw the Jewish community as part of the corporative organizational pattern that was typical of Medieval Europe.

Dr. Kabalo also reviewed early attempts at association in Israel during the State’s embryonic years – attempts that were

with the authorities helped the consolidation of Israeli democracy, both by defining the limits of intervention by the sovereign authority in the civil association and by internalizing and honing the principle of the right to associate.

Dr. Gutwein, for his part, argued that the empowerment of the third sector in Israel in the last two decades is an outcome of the growing privatization of government services, and the collapse of the welfare state that typifies contemporary Israel. This policy is reflected in the State’s shirking of responsibility for providing various social services, some of which are now provided by third sector organizations. This creates the illusion that the welfare state is alive and kicking, whereas in practice, whole areas of public concern are being handed over to capitalists. Dr. Gutwein sees this as harmful to the fundamentals of Israeli democracy, since social policy is no longer subject to political control, but is merely a function of the whim of those who fund third sector organizations.

presentation” of the interplay between the third sector and government authorities, drawing on their own personal experience as researchers and workers in the field.

This typical historiographic debate showed that even when there is a considerable degree of consensus over “what happened”, there is still a large area open to interpretation and substantiation concerning “why it happened” and the implications of “what happened.”

its importance for understanding developmental processes in Israeli society and the State in Israel.

Herein, however, lies the great dilemma pointed out by Dr. Friling in his opening remarks: the lack of documentation, and, even worse, the lack of awareness by Archive officials, both in the past and in the present, of the importance of preserving documents. This dilemma could perpetuate the difficulty of documenting and publicizing the role of the sector in the varied field of activities in which it is instrumental.

In order to provide an answer to this problem in the present and especially in the future – two centers at Ben Gurion University – the Israeli Center for Third Sector Research and the Ben Gurion Heritage Center, are proposing to set up The Archive of the Third Sector in Israel. This Archive aims at collecting documents that have amassed over the years, making this documentation available to the public, and turning the spotlight on activities that have been going on for years behind the scenes.

Profile of the Third Sector in Israel 2002-2003: Findings from the Database of the “Israeli Center for Third Sector Research”

Rinat Ben Noon

Monday’s plenary session at the **Center’s** Spring Conference was dedicated to the presentation of a summary of the findings of the annual report of the **Israeli Center for Third Sector Research**. Participants in the plenary were **Benjamin Gidron, Rinat Ben Noon, and Yael Alon**, who wrote and edited the report. Dr. **Arieh Naor** and Dr. **Daniel Gottlieb** responded to the findings of the report.

The report reviews the development of the third sector from the 1980’s to this day. It deals with three main topics: First, registration patterns of new organizations each year as an indication of shifting foci of interest on the part of the Israeli public during the period of the report. Second, government allocations to nonprofit associations (1997-2001) reflecting the privatization policy of public services and the development of new patterns of relationships between the third sector and the State. Third, an in-depth study of welfare organizations – one of the twelve fields of third sector activity classified in the Database.

The data indicated differences in registration patterns and government allocations between religious organization and non-religious ones, and disparities between Arab and Jewish organizations.

concerning the trends they suggest. It would appear that the participants, as well as many other interested parties, have been waiting a long time for such data. The response testifies to the importance of the Database in research in Israeli society in general, and in the third sector in particular. This subject was broached by

of obtaining data on the third sector and the need for cooperation on the part of government sources, since these constitute the main loci of information.

To buy a copy of the *“Report of the 2002 Database of the Third Sector in Israel”*, please return the attached form.

Participants in the plenary on the Database (from left to right): Rinat Ben-Nun, Yael Alon, Prof. Benny Gidron, Prof. Yehuda Gradus

משתתפי המליאה על מסד הנתונים (מימין לשמאל): פרופ' יהודה גרדוס, פרופ' בני גדרון, יעל אלון, רינת בן נון

Plenary: NPO Management Training

In view of the projected NPO Management Specialization at Ben Gurion University's School of Management, and similar activities at other universities and colleges, the plenary was devoted to this topic. The focus was on the following questions:

1. Is there a need for a specific, unique program for NPO management?
2. If so, what should such a program entail, and in what framework should it be run?

Due to the absence of the guest speakers from aboard who were scheduled to present models of 2 such study programs in the US, Professor **Gidron** gave an overview of the models used at Case Western Reserve University and at UCLA. The panel, including Professor **Yossi Katan** from Tel Aviv University and **Li-at Cohen**, from Social Entrepreneurship Organization launched an interesting debate that continued after the session was over.

While a case was argued for the need to set up a separate program for NPO management, due to the specialized knowledge, skills and values these organization require, the case was also argued that there was no point in emphasizing the unique nature of NPO management since in any case the boundaries between the various sectors were very fluid, and would become increasingly so. During the debate on the characteristics and emphases of such a training program, the floor was divided between those advocating a "business" orientation, with an emphasis on efficient resource mobilization and management, and those advocating a "public" orientation

Government-Third Sector relations in Times of Crisis

Nissan Limor

Israel's current economic situation and its implications for NPOs once again place the question of Government-third sector relations firmly on the public agenda.

The third sector's financial resources come from three main sources: (a) membership dues; (b) the provision of services and goods; (c) donations. In Israel, membership dues have never constituted a major source of income. The other two categories have always been subject to government influence – both direct and indirect.

Since the State's establishment, pursuant to the policy that existed during the Yishuv period, Israel's successive governments have considered it their responsibility to determine national priorities, and provide social services to their citizens in accordance with these priorities. The governments have seen fit to set in place a control apparatus to this end.

The government's policy on social issues and services provided to its citizens, as well as its attitude to third sector organizations, is expressed through two channels: (a) direct allocations – funds allocated to social issues, including funds transferred to third sector organizations; (b) indirect allocations – in the form of tax concessions to organizations and tax credits to donors. While, in the case of direct allocation, it is the government that determines the order of priorities, the

contributions, determine the kind and scope of service, as well the organizations that will provide the service. Again, while in the case of direct allocation, political considerations influence the decision-making process, in the case of indirect allocation, the political element is negligible, and is offset by other forces.

This dual mechanism of direct allocation, which is regulated by the political system, and indirect allocation, which is governed by market forces and the citizens' wishes (via contributions and voluntarism), makes it possible to provide a variety of answers to society's needs at various levels, provided this mechanism is allowed to operate freely. Any obstruction to its sound operation affects the validity of the process.

Government policy in allocating aid to third sector organizations is guided by three considerations: (a) the deployment of third sector organizations to provide a range of services to the public at large; (b) control of the organizations' activities; (c) political needs, constraints, and pressures. This policy is evident at both direct and indirect budgetary levels. Government policy is reflected in the state budget, in the government's criteria for allocation of resources to third sector organizations, and through taxation laws. Article 46 of the Income Tax Ordinance recognizes donations for tax purposes, and determines

ICTR Director: Benjamin Gidron ♦ Editor: Magi Levi ♦ Graphic Design: Nitza Yogev
Published by the ICTR, Ben-Gurion University of the Negev

מנהל המרכז: פרופ' בנימין גדרון ♦ עורכת: מגי לוי ♦ עיצוב גרפי: ניצה יוגב
מוציא לאור: המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב